

Despre vis

Sigmund Freud

- recenzie-

Sigmund Freud, considerat “ părintele psihanalizei”, s-a născut la data de 6 mai 1856 într-o familie de evrei din Freiberg, Moravia. Cu toate că familia sa nu era înstărită, părinții săi au făcut tot posibilul ca Sigmund să aibă parte de cele mai bune condiții, uneori și cu prețul defavorizării celorlalți copii ai familiei.

Freud a fost un copil precoce din punct de vedere intelectual, timp de șase ani la rând a fost primul din clasă, iar la terminarea școlii avea, nu numai cunoștințe temeinice de greacă, latină, germană, ebraică, ci învățase și franceza și engleza.

Acesta a studiat medicina la Universitatea din Viena pe care a absolvit-o cu o întârziere de trei ani (în cel de-al treilea an de studii a început să lucreze în laboratorul filozofic; absorbit de această activitate și-a neglijat celelalte discipline).

Dorind să câștige experiență practică, Freud lucrează ca medic în spital, în secțiile de psihiatrie și dermatologie. În 1885 obține un post de docent în neuropatologie la Universitatea din Viena, iar în 1886 Freud deschide la Viena un cabinet privat de psihiatrie, specializat pe tulburări cerebrale și nervoase.

Fugind de persecuția nazistă din Viena, în 1938, Freud s-a refugiat la Londra unde a petrecut ultimul an al vieții sale. Datorită fumatului excesiv, în ultimii ani de viață s-a luptat cu o formă de cancer, a suferit numeroase operații, dar nu a renunțat la acest viciu, boala agravându-se și a murit prin eutanasiere la 23 septembrie 1939(i s-a administrat o doză mărită de morfină).

Cartea “Despre vis” reprezintă un rezumat al ideilor cuprinse în volumul “Interpretarea viselor”, volum ce a fost publicat în anul 1900, și care nu a avut succesul editorial scontat.

Cartea a fost scrisă în anul 1901 și cuprinde trei capitole importante : *Despre vis, Psihanaliză și telepatie, Vis și telepatie.*

La începutul volumului, Vasile Dem Zamfirescu dezbată în câteva pagini alunecarea lui Freud în iraționalul ocultismului.

DESPRE VIS

Primul capitol “*Despre vis*” este structurat în XIII părți și este un studiu amplu dedicat visului, în care Freud oferă teorii referitoare la cum apare un vis, abordează procesul de înțelegere al visului și face totodată și o clasificare a tipurilor de vise.

Pornind discuția de la afirmația potrivit căreia “*visul este propriu produs psihic al visătorului*”, Freud remarcă faptul că există trei direcții de evaluare (abordare) a viselor.

Prima abordare cuprinde ideile unor filozofi(printre care se numără și Schubert și Volkelt) care considerau că baza vieții onirice este o anumită stare a activității psihice, în vreme ce alții erau de părere că visele izvorăsc din niște stimulente mentale și care sunt împiedicate să se desfășoare liber în timpul zilei.

Cea de-a doua abordare îi are ca reprezentanți pe autorii medicali. Aceștia consideră că agenții visului sunt stimuli senzoriali și somatici care, fie ating visătorul din afară, fie devin activi în organele interne ale acestuia.

Ultima abordare se referă la părerea populară care își menține ferm credința că visul are un sens, anume acela de a vesti viitorul, care poate fi extras printr-un proces de interpretare. Mai

exact, conținutul visului care este reamintit , este înlocuit de un altul, fie parte cu parte, fie visul ca tot de un tot.

Următorul capitol este cel dedicat metodei folosite de Freud în descifrarea viselor pe care pacienții i le descriau, dar și în desfacerea propriilor vise.

Această metodă îi fusese utilă lui Freud în soluționarea fobiilor, a ideilor delirante . Freud face o scurta descriere a acestei metode, mai exact doctorul îi solicită pacientului să își îndrepte atenția asupra respectivei idei, dar nu în modul în care a făcut anterior, reflectând ci este îndemnat să îi comunice medicului tot ce îi vine în minte legat de aceasta (analistul pătrunde în inconștientul pacientului prin ideile spontane pe care le rostește.

Freud menționează că există totuși anumite probleme care pot intervine în această metodă, însă nu le comunică în prezentul studiu.

Exemplul (visul) prin care autorul începe să se autoanalizeze :
“O societate, masă sau table d’hot.....Se mănâncă spanac.....Doamna E.L. șade lângă mine. se îndreaptă cu totul spre mine și își spune familiar mâna pe genunchiul meu. Îi îndepărtez mâna, ferindu-mă. Ea spune atunci : Dar ați avut întotdeauna niște ochi atât de frumoși .....Văd atunci ceva neclar în genul a doi ochi, ca și cum ar fi un desen sau un contur al unor lentile de ochelari”.

Pentru a explica acest vis, Freud descompune visul în elementele sale componente pentru a afla asocieri care se leagă de oricare dintre aceste elemente.

Freud menționează că elementele „societate, masă sau table d’hote”se leagă de amintirea unei întâmplări ce se petrece în seara de Ajun(mai exact, Freud pleacă de la o societate însoțit de un prieten care se oferise să îl ducă acasă cu o trăsură).

Tot de „table d’hote” se leagă și întâmplarea ce se petrece într-o localitate balneară de munte, tirolează la o masă într-un restaurant , atunci soția lui Freud se ocupase mai mult de vecini decât de Freud, acesta simțindu-se oarecum nedreptățit.

Gestul de tandrețe pe sub masă, Freud îl asociază cu răspunsul la o scrisoare în care îi cere mâna viitoare soții.

Freud remarcă faptul că, în vis, doamna E.L. o substituie pe soția sa și menționează că această doamnă este fiica unui domn căruia el îi datora niște bani(o străină pentru Freud).

Referitor la fragmentul ”Dar ați avut întotdeauna niște ochi atât de frumoși”, Freud precizează că prietenul său era doctor oftalmolog și că acesta primise cadou din partea sa o cupă antică pe care erau pictați de jur împrejur ochi.

„Spanacul” îi amintește lui Freud de o scenă care se petrecuse în familia lor, la masă, când era copil(tocmai cel care putea fi lăudat pentru frumusețea ochilor) refuzase să mănânce spanac.

Freud opune visul materialului găsit prin analiză.

Ceea ce își amintește din vis, imaginile și sunetele le numește **conținut manifest** al visului, iar ceea ce reiese în urma asocierii **conținut latent** al visului.

Procesul de transformare a conținutului manifest în conținut latent al visului, este denumit de Freud **travaliul visului**.

Freud consideră că visele se pot încadra în trei categorii, dacă este luată în considerare relația dintre conținutul latent al visului și cel manifest.

În spatele fiecărui vis se află o dorință refulată.

În prima categorie intră **acele vise care au sens și tot odată sunt tangibile**. Acestea sunt de cele mai multe ori scurte și nu ne par demne de remarcat pentru că nu conțin nimic care să producă mirare sau să ne surprindă.

În a doua categorie intră **visele coerente și care au un sens clar**, dar surprind pentru că nu știm cum să le catalogăm în viața noastră psihică acest sens.

În cea de-a treia categorie intră **visele cărora le lipsesc atât sensul cât și inteligibilitatea**, și ne apar incoerente, confuze și absurde. De aceste vise se ocupă psihanaliza. Contrastul dintre conținutul manifest și cel latent este important pentru visele din ultimele două categorii.

Freud încadrează în prima categorie de vise, visele copiilor (visele infantile), care au un sens și nu sunt surprinzătoare: „o fetiță de 19 luni este ținută nemâncată o zi întreagă pentru că a vărsat de dimineață și și-a stricat stomacul, după spusele guvernantei, cu căpșune. În noaptea de după această zi de foamete, este auzită spunându-și numele în vis și adăugând: căpșune, frăguțe, omletă, papă”.

Într-un mod asemănător a visat și un băiețel de 22 luni despre ceva ce-i fusese interzis să mănânce cât dorește:” cu o zi înainte trebuia să-i ofere unchiului său un coșuleț cu cireșe proaspete, din care avusese voie să guste, desigur doar un pic. Se trezește și declară bucuros: Hermann păpat toate cireșele”.

Freud remarcă(sesizează) ca elementul comun al acestor vise infantile este unul frapant. Ele împlinesc dorințele nutrite în timpul zilei, dar rămase nerealizate. Acestea sunt, de fapt, realizări de dorințe simple și nedeghizate.

Și adulții au asemenea vise, de exemplu în noaptea dinaintea unei călătorii neplanificate visăm rareori ca am ajuns la locul de destinație. Freud le numește **vise de comoditate**.

Freud afirmă că visele aparent opace ale adulților rar sunt atât de simple ca visele copiilor, iar în spatele acestei realizări de dorință ele mai ascund eventual un alt sens.

Freud acordă o bună parte din acest studiu travaliului visului. El remarcă ca produsul condensării este caracteristica cea mai importantă și specifică travaliului visului.

Prin condensare apar persoane colective și mixte. Fiecare dintre elementele conținutului visului este determinat de materialul gândurilor visului și nu provine dintr-un element izolat al gândurilor onirice, ci dintr-o serie întreagă de astfel de elemente care nu trebuie nici decum să fie apropiate în gândurile visului, ci pot ține de zonele cele mai diferite ale gândurilor.

Elementul oniric este reprezentarea în conținutul visului a acestui întreg material disparat.

De asemenea, travaliul visului este reprezentat și de alte procedee precum **deplasarea** și **dramatizarea**. Cu cât un vis este mai obscur și mai confuz, deplasării i se atribuie o cotă parte mai mare în realizarea visului.

Despre **conținutul visului** aflăm că acesta este , în general, *constituit din situații plastice și cuprinde fragmente nesemnificate de imagini vizuale, discursuri și chiar frânturi de gânduri nemodificate*.

Conținutul visului are că se leagă de orice trivialitate a zilei (ceva lipsit de originalitate) de care ne amintim cu greu, dar analiza depistează de obicei evenimentul important dintre impresiile insignifiante.

Freud susține că travaliul visului alege elemente semnificative și de detaliu pe care le amestecă, le prelucrează într-un anumit fel pentru a evidenția o dorință refulată.

Rolul travaliului oniric este acela de a deforma visul pentru a ascunde gândurile, astfel analiza visului este extrem de importantă în cazul persoanelor cu diverse boli psihice care se pot ameliora odată cu recunoașterea și acceptarea ideilor obsesive.

Uneori travaliul visului eșuează, lucru de care Freud nu se preocupă decât sumar.

Partea a-X-a este dedicată **instanțelor psihice**, „formatoare de gânduri” pe care Freud le consideră componente ale psihicului uman. O instanță conștientă, cealaltă inconștientă, între cele două existând un mecanism de cenzură care lasă să treacă doar ceea ce este agreabil.

Ceea ce este reținut devine refulat, iar în starea de somn, atunci când cenzura slăbește ajunge în conștient cu modificări.

Schema **refularea-slabirea cenzurii și formațiunea de compromis**, stă la baza visului.

Visul devine , spre final, „gardianul somnului”.

PSIHANALIZĂ ȘI TELEPATIE

Cuvânt înainte

În această introducere, Freud aduce la cunoștință studiul fenomenelor oculte în raport cu psihanaliza.

El este de părere că științele exacte au favorizat dezvoltarea acestui fenomen.

Freud susține că ocultismul nu reprezintă un pericol pentru psihanaliză ci dimpotrivă, ar trebui să existe o simpatie între cele două (având în vedere ca ambele au fost oarecum negate de științele oficiale).

El ne relatează cum ocultii doresc o colaborare cu analiștii, ce-i drept, cu puține perspective de câștig (ocultii nu au ca principal scop studieri aprofundate și nu sunt mânați de setea de cunoaștere așa cum analiștii o fac).

Analiștii au ca domeniu de studiu inconștientul vieții în timp ce ocultii se bazează pe științele exacte, cercetările științifice, legi ale naturii etc.

În continuare, autorul ne prezintă trei cazuri ce includ profeții facute de prezicători de meserie, relatate în cabinetul său de psihanaliză. Primele două sunt asemănătoare, cel de-al treilea fiind de altă natura, sub o altă apreciere.

Primul caz

Un tânăr din Germania, ajunge la cabinet sub pretextul că „este incapabil de muncă, a uitat tot din viața lui”.

Acesta era student la filosofie, fiul unui om înstărit.

Singurul lucru amintit din viața sa, era un plan schițat de el al unui roman și un inel.

Din toate spusele lui, Freud face o legătură și încearcă să-i împrășteze amintirile și interesele acestuia. El află că, de fapt, prabușirea lui este rezultatul unei mari stăpâniri mentale de sine.

Tânărul avea o soră, careia îi purta o dragoste imensă. De această soră se îndrăgostise un tânăr inginer. Parinții s-au împotrivit, dar cu ajutorul tânărului, aceștia reușesc să se căsătorească.

În timpul logodnei se întâmplă ceva suspect. Tânărul și viitorul cumnat, merg într-o excursie unde el face pe ghidul, rătăcindu-se. În timpul acestei excursii, erau cât pe ce să cadă în prăpastie, dar s-au salvat.

Freud încearcă să interpreteze această aventură ca o încercare de omor, iar tânărul nu neagă acest lucru.

La câteva luni de la căsătorie, subiectul pleacă să își continue studiile, devenind un mare doctor în filosofie.

În decursul ședintelor, tânărul povestește cum ajunge la o prezicătoare celebră din Munchen, unde singurul lucru pe care trebuia să îl faci, era să dai o dată a nașterii (fără an). Acesta îi dă data nașterii cumnatului său, iar prezicătoarea caută într-o carte de astrologie pentru a ghici viitorul. Din spusele ei, cumnatul acestuia ar muri în urma unei intoxicații cu raci și stridii (observație : prezicătoarea nu știa a cui este data nașterii).

Profeția a avut loc în martie, deci trebuia să se îplinească până în vară.

Singura întâmplare a celor spuse a fost că, acesta era cât pe ce să moară.

După relatare, Freud face o analiză amănunțită a acestui caz. El însuși susține, prin argumentare, că este exclus acest calcul astrologic realizat de prezicătoare, numai gândindu-ne la câți oameni au aceeași zi de naștere. Ei nu pot muri toți din același motiv.

Singura explicație pentru această coincidență (intoxicația) o reprezintă ***existența transferului de gânduri prin mijloace necunoscute.***

Cazul al doilea

Prezintă viața unei fete, cea mai mare dintre surori.

Aceasta provine dintr-o familie modestă, unde mama este mai mare decât tatăl său. Tatăl este cel ce acordă mai multă atenție copiilor, dar este incapabil să-și întrețină familia fără ajutorul rudelor.

Fetița crește și devine o învățătoare foarte respectată. În viața lor, apare o rudă mult mai învârstă decât ea, director unei mari companii din Rusia. El se îndrăgostește de fată și o cere de soție. Vrând să-și ajute familia, aceasta acceptă. În timp, ea se îndrăgostește de el, devine soția perfectă. Singurul inconvenient al acestei căsnicii, este că nu puteau avea copii din cauza soțului. Această veste o face pe tânără să cadă într-o *nevroză severă*, tratându-se zeci de ani în diferite instituții. Ajunsă la vârsta de 40 ani, ea povestește autorului cum merge cu soțul într-o expediție la Paris. Pe holurile hotelului se afla un prezicător renumit: Monsieur le Professour. Fără să stea pe gânduri, ea intră în camera acestuia, dar înainte de toate, dându-și inelul de căsătorie jos. Prezicătorul îi studiază amprenta mâinii în nisip și îi spune că se va căsători la 32 ani și va avea 2 copii (ea arătând mult mai tânără). Femeia povestește cu o mare admirație tot, uitând faptul că are 40 ani. Freud face o analiză succintă acestei întâmplări și aruncă tot pe seama ocultismului. Cele două numere se potrivesc mamei femeii. Ambele cazuri relatate , după cum spune și Freud, se referă la profeții neadeverite . acestea se bazează pe *transferul gândurilor*.

Cel de-al treilea caz descris aduce în prim plan un tânăr implicat într-o relație cu o femeie mondenă de care vroia să se despartă, această relație existând doar pentru a face geloasă pe o altă femeie din cercurile lui de prieteni. El nu vroia decât să obțină satisfacția unei tentative de sinucidere din trecut, pe seama altei femei(cucerind-o imediat după această faptă). În perioada de tratament , subiectul obișnuia să meargă și la grafologul Shermann (ce putea prezice în modul de scriere), unde acesta îi spune că femeia vroia să se sinucidă (practic, îi aproba dorința intimă). Freud analizează visele subiectului din care reiese ca, acesta dorește să se căsătorească cu fiica iubitei lui din tinerețe. În timpul ședințelor cu Freud, subiectul merge și la grafolog, unde primește sfatul de a nu se căsători cu fata (prea copilăroasă, prea nevrotică). Aici se întrerup ședințele de psihanaliză. Autorul află că tânărul se căsătorise cu o altă femeie. Studiile acestor cazuri, întăresc încă o dată spusele lui Freud: *transferul de gânduri*.

Concluzionând acest capitol, reiese că singura legătură a lui Freud cu ocultismul a fost telepatia, un fenomen care l-a interesat, dar căruia nu i-a putut găsi explicații. Bazându-se pe cazuri relatate de pacienții săi care au apelat la ghicitoare sau prevestitori, Freud consideră că singurul mod prin care aceste persoane cu puteri „supraomenești” au expus prevestiri cu un conținut personal este **transferul de gânduri**. Prevestirile nu s-au adeverit niciodată, dar au avut cumva legătură cu cei cărora le erau destinate, această legătură exprimând, în viziunea lui Freud, dorințele intime, reprimite ale acelor indivizi, dornici de a afla viitorul.

VIS ȘI TELEPATIE

În acest capitol, Freud încearcă să ne aducă în prim-plan relația dintre vis și telepatie. Încă de la începutul capitolului, el susține că nu există nici o relație între cele două. Autorul povestește visele pe care le-a avut , făcând astfel o trimitere la visul telepativ. Pentru început cred, în urma unui vis , că unul din fiii lui moare în război, datorită multor semne predictorii din acel vis. Acest lucru nu se întâmplă, fiul lui venind acasă teafăr. Un alt vis al lui, relatează predicția unui deces (soția fratelui său), dar o scrisoare lămurește că visul nu e decât un vis, nu este nici măcar o dorință neimplinită.

Materialul pus la dispoziție pentru acest capitol cuprinde două relatări, ambii subiecți fiind din Germania.

În *primul caz* este vorba de un subiect inteligent, cult ce comunică cu Freud prin corespondență. Acesta îi trimite o scrisoare unde își relatează visul.

Subiectul relatează faptul că fata acestuia trebuie să nască, urmând ca el și soția lui (mama vitregă a fetei) să o viziteze după.

Visul lui constă în faptul că acesta își visează soția născând gemeni. În urma acestui vis, el primește o telegramă de la ginere cu vestea că fata lui a născut gemeni chiar în seara în care s-a produs visul, ci nu un baiat așa cum știa că va fi.

A doua zi el visează pe mama naturală a fetei lui, decedată fiind, că ar fi luat în îngrijire 48 copii. Răspunsul lui Freud, după această scrisoare a fost să-i detalieze cât poate celelalte lucruri ne semnificabile pentru el, aparute în vis, refuzând în continuare să creadă că este un vis telepatic.

Subiectul trimite o altă scrisoare în care explică întâmplările auxiliare din vis.

Concluzia lui Freud este că, nu se pronunță în analiza acestui vis, el „poate corespunde unei realități telepatice sau a unei performanțe inconștiente deosebit de subtile visătorului sau pur și simplu este o coincidență”.

Conform analizei acestei scrisori, Freud susține că totul se produce datorită legăturii afective dintre tată și fiică. Această legătură este atât de puternică încât subiectul, în inconștient își vede fata ca pe propria soție, de unde putem face și asocierea visului cu nașterea gemenilor de către soția lui.

Al doilea caz aduce în prim plan un vis recurent din copilărie al unei persoane cu trăiri telepatice.

Subiectul își prezintă viața încă din copilărie până la perioada maturității.

Aceasta are probleme oculare, dar asta îi amplifică celelalte funcții: auz, spirit de observație etc.

De-alungul vieții s-a confruntat cu anumite situații paranormale (ex: auzit anumite lucruri, văzând oameni decedați prin case etc.)

Visul acesteia, conform analizei lui Freud, este unul al salvării din apă (femeia era la malul unei ape, unde se întinde pentru a apuca un bărbat de mână, bărbatul fiind chiar doctorul ei).

Freud susține că a întinde mâna pentru a trage un bărbat din apă înseamnă că femeia își dorește să fie mama lui sau să aibă un fiu de la el.

La sfârșitul visului, subiectul cade din pat, ceea ce reprezintă teama de înălțime, frica de a te arunca pe fereastră.

Trăgând o concluzie, Freud spune despre mesajele telepatice că ar fi iluzii ale memoriei, că ar fi un produs al inconștientului.

Telepatia nu are nimic de-a face cu esența visului, ea nu poate adânci înțelegerea analitică a visului.